

Nemzetközi jogi és Európa-jogi Tanszék

**NEMZETKÖZI JOG I. – NEMZETKÖZI
TANULMÁNYOK SZAK**

**Történeti rész – az I. világháborútól a
modern nemzetközi jog kialakulásáig**

Dr. Kertészné Dr. Váradi Szilvia

10 perc

I. Az I. világháború

I. Világháború kitörése

- 1914. június 28. **szarajevói merénylet**, első világháború kitörése, nem ok, hanem ürügy a háború kitörésére

A kép forrása: Bocskai Rádió-clevelandi magyar rádió

<https://www.bocskairadio.org/2-magyarorszag-es-az-első-vilaghaboru-a-magyar-hadbalepes-korulmenyei-es-a-haborus-tervek-kudarca/>

Az I. világháború (1914-1918)

- Az európai nagyhatalmak közti érdekellentét miatt
- 1917 az **USA** belépése a háborúba
- 1918. november 11. **Compiègne** – németek aláírták a fegyverszüneti egyezményt
- **Wilson** amerikai elnök 14 pontja az USA békecéljai
- Győztesek érdekei, vesztes államok véleményének figyelembe vétele nélkül
- Az első vh-t lezáró békeszerződések: **Párizs környéki békék**
- 1919 Saint-Germain-en Lâye **Ausztria**
- 1919 Neully Bulgáriával
- **1919 Versailles Németország** (Elszász-Lotharingia Fro-hoz, Saar-vidék Nemzetek Szövetségének igazgatása, Memel-vidék antant közös igazgatása, Danzig önálló városállam, hadereje 100 ezer fő, jóvátétel – Jóvátételi Bizottság
- **Törökország:** 1919 Sevrés – **Kemál Atatürk**, 1923 Lausanne – mai határok

Forrás: Compiègne, <https://erickoch.wordpress.com/2012/11/12/a-trajectory-of-november-remembrances/>

AUSTRALIAN WAR MEMORIAL

ART16770

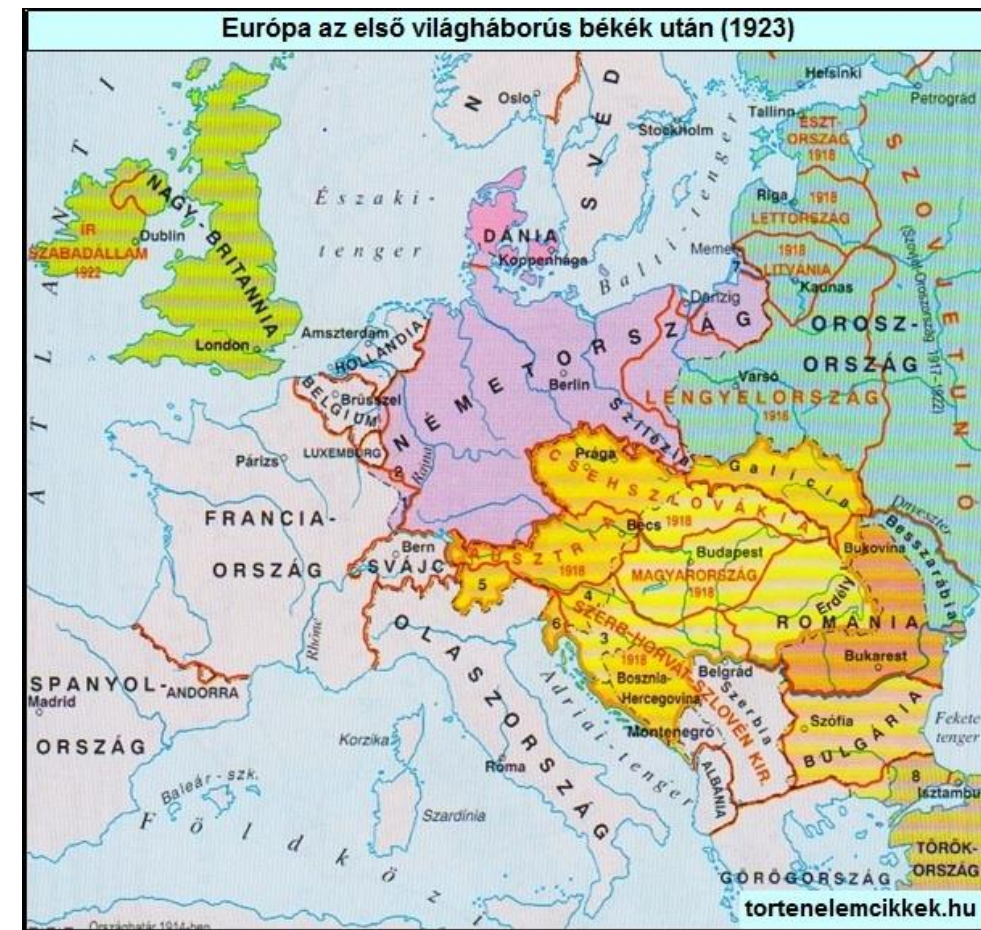
Forrás: Versailles,
<https://www.awm.gov.au/collection/ART16770/>

Az I. világháború

- Új államok elismerésének kötelezettsége:
 - Csehszlovákia
 - Szerb-Horvát-Szlovén Királyság
 - Lengyelország (Curzon-vonal)
- Közép- és Kelet-Európa térképének radikális átalakítása

- Az összes békeszerződés 1. fejezete
a **Nemzetek Szövetségének Egyezségokmánya**

- Tagjai csak a győztes és 13 semleges állam
- Célja: a nemzetek együttműködésének és a nemzetközi béke és biztonság előmozdítása
- Magyarország 1922-től, de NEM USA, SZU
- A háború indításának lehetőségét korlátozta
- Állandó Nemzetközi Bíróság

Forrás: tortenelemcikk.hu

Az I. világháború utáni kapcsolatok

- Katonai szövetségek létrejötte
- **Kisantant-szerződések:**
 - csehszlovák – román – jugoszláv együttműködés
 - cél a trianoni szerződés konzerválása
 - vezető állam Csehszlovákia
- **1922. Washington kilenchatalmi szerződés**
 - USA, Brit Birodalom, Fra. Olaszo, Japán, stb.
 - Kína függetlenségét tiszteletben tartják, gazdasági téren nyitott kapu elve
- 1925. genfi jegyzőkönyv a gáz- és vegyifegyverek tilalmáról
- **1928. Kellogg-Briand paktum**
- **1933. Lamas paktum**

A kép forrása: Huszadik Század, <http://www.huszadikszazad.hu/1933-julius/politika/franciaorszag-nagy-diplomaciai-akcioja-a-keleteuropai-beke-megszilarditasara>

Forrás: <https://allevents.in/minneapolis/remembering-the-kellogg-briand-pact/1273130656131126#>

Az I. világháború utáni magyar vonatkozású fejlemények

- Az I. vh végén **felbomlik az Osztrák-Magyar Monarchia**
 - Katonai vereség
 - Nemzetiségi mozgalmak
- 1918. október 28. Csehszlovákia létrejött, Horvátország elszakadása, létrejön az önálló Ausztria köztársaságként
- **1918. november 16-án Magyarország újra önálló nemzetközi jogalanyisággal** jön létre
- Határok megállapítása kedvezőtlenül – Vix jegyzék
- 1920 Horthy Miklós kormányzó
- **1920. június 4. trianoni békeszerződés**

Forrás:
https://honvedelem.hu/cikk/51396_kilencvenot_eve_irtak_ala_a_trianoni_bekeszerzodest

Az I. világháborút lezáró magyar békeszerződés

1920. június 4. trianoni békeszerződés

a) Területi rendelkezések

- Az ország területének 2/3-áról kellett lemondani, 283 ezer km²-ről **92 ezer km²**
- Lakossága 18,2 millióról **7,6 millióra** csökkent
- **Romániához** egész Erdély, Nagy-Alföld keleti sávja, Temesköz keleti fele, összesen 102 ezer km²
- **Csehszlovákiához** Csallóköz és a Kis-Alföld északi része, Felvidék, Kárpátalja, összesen 63 ezer km²
- **Szerb-Horvát-Szlovén Királysághoz** Horvátország, Muraköz, Dél-Baranya, Bácska és a Temesköz nyugati fele, összesen 21 ezer km²
- **Ausztriához** Sopron, Moson és Vas megyék nyugati sávját Burgenland néven, 4 ezer km²
- **Lengyelországnak** Árva és Szepes megyéből 532 km²
- **Olaszország** Fiume

Sopron és környező 8 falu népszavazással Magyarország javára

A trianoni
békeszerződés
területi
rendelkezései

Forrás: <https://funzine.hu/2017/06/04/kult/tortenelem-egyszeregy-trianon/>

Az I. világháborút lezáró magyar békeszerződés

b) Katonai rendelkezések

- Hadkötelezettség **tilos**
- 35 ezer fős zsoldos hadsereg
- repülőgép, hadihajó, léghajó, torpedó **tilos**
- Szövetségi Ellenőrző Bizottság 1927-ig Budapesten

c) Jóvátétel

- Jóvátételi Bizottság évről-évre az ország anyagi helyzete alapján
- Hivatalosan évi 13,5 millió aranykorona 1944-ig – de 1932-ben a világgazdasági válság miatt abbahagyta a fizetést Magyarország, miután a németeknek eltörölték a jóvátételt

d) Egyéb

- Kötelező a **kisebbségek** védelme
- Az utódállamok átvállalták az államadósság rájuk eső részét
- Új államok elismerésének kötelezettsége
- Viták elintézésére vegyes döntőbizottságok

15 perc

A II. világháború

A II. világháború előzményei

- Froch marsall: „ez nem békeszerződés, csupán húsz évre szóló fegyverszünet!”
- 1933 Németország kilépése a Nemzetek Szövetségéből, német fegyverkezés megkezdődik, nemzetközi szerződések felmondása szankció nélkül
- **1936. spanyol polgárháború**
 - a II. vh. főpróbája
 - közeledés Németország és Olaszország között
 - nagyhatalmak be nem avatkozási nyilatkozata
- **1936 Berlin-Róma tengely** kialakulása
- **1937 Olaszország + német-japán antikomintern paktum – Berlin-Róma Tokió tengely**
- 1938 **Anschluss** – Németország bekebelezte Ausztriát
- 1939 Németország Csehszlovákiát megszünteti

Forrás: UC San Diego Library
<https://library.ucsd.edu/dc/collection/bb06157271>

A II. világháború előzményei

- 1939. augusztus Molotov-Ribbentrop paktum:
 - szovjet-német meg nem támadási szerződés
 - titkos jegyzőkönyvben Lengyelország közös felosztása
- 1939. szeptember 1. Hitler Lengyelország lerohanása
- 1939. szeptember 3. beállt a hadiállapot a németek, angolok, franciák között:
a II. világháború kitörése

Forrás: Illustrated History,
<https://incredibleimages4u.blogspot.com/2011/08/germany-invades-poland-september-1939.html>

A magyar revíziós politika

- Horthy korszak fő célkitűzése a trianoni területi rendelkezések revíziója:
- **1938. november 2. első bécsi döntés**
 - Ciano, Ribbentrop
 - Felvidék, Kárpátalja déli sávja
 - 11.927 km² 1062 ezer lakos
- **1939. március 15-18. Kárpátalja visszafoglalása fegyveres erővel**
- **1940. augusztus 30. második bécsi döntés**
 - Észak-Erdély 43.591 km² területtel vissza
- **1941. Jugoszlávia megtámadása**
 - Bácska, Dél-Baranya 11.475 km² területtel vissza – ezzel lépett be Magyarország a II. világháborúba

Forrás: Történelem blog,

https://tortenelemtanulas.blog.hu/2016/08/31/a_magyar_revizio_es_a_becsi_dontesek

A II. világháború

1939 szeptember **SZU** is megtámadja Lengyelországot, Lengyelország megszűnik
1940 Balti államok SZU részei

1940 német-japán-olasz **háromhatalmi egyezmény** (Mo., Ro, Szlo, Bulgária, Jugo. is csatlakozott)
1941 Pearl Habor USA-Japán

Tengelyhatalmak

Szövetségesek (1941 Atlanti Karta)

1943 első moszkvai értekezlet brit, szovjet, amerikai
1943 **kairói** értekezlet Roosevelt+Churchill
1943 **teheráni** értekezlet Roosevelt+Churchill+Sztálin
1945 **jaltai** értekezlet Roosevelt+Churchill+Sztálin
1945 április **német kapituláció**
1945 **potsdami** értekezlet Truman+Attlee+Sztálin

A II. világháborút lezáró magyar békeszerződés rendelkezései – 1947. február 10. Párizs

a) Területi

- A bécsi döntések semmisék
- 1938. január 1-je előtti határok vissza

b) Katonai

- max. 65.000 fős szárazföldi haderő + 5.000 fős légierő
- max. 90 repülőgép, de nem lehet bombázó
- általános hadkötelezettség alapján
- Atomfegyver, torpedó, tengeralattjáró **tilos**
- **1955 ENSZ tagság** – a katonai rendelkezések ezzel veszítették hatályukat

c) Politikai

- Alapvető emberi jogok betartásának kötelezettsége
- Háborús bűnösök kiszolgáltatásának kötelezettsége

A II. világháborút lezáró magyar békeszerződés rendelkezései – 1947. február 10. Párizs

d) Jóvátétel

- 300 millió amerikai dollár, de áruszállítással és nem pénzben (200 millió SZU-nak, 100 millió Jugoszlávia és Csehszlovákia részére)
- Eredetileg 1945-50 között, 1948-ban a SZU a felét elengedte

e) Egyéb

- A Magyarországon lévő német vagyon a SZU-ra
- Vagyon viták elintézésére 2 tagú egyeztető bizottság

f) Viták

- A békeszerződésből eredő viták elintézésére: A budapesti angol, amerikai és szovjet követből álló 3-as testület elé

Fordulópont: ENSZ és a modern nemzetközi jog

- 1944. Dumbarton Oaks konferencia
- 1945. június 26. San Francisco ENSZ Alapokmány aláírása

- a **modern** nemzetközi jog kialakulása, a jelenkor nemzetközi joga

Forrás: nylocal,
<https://nyulocal.com/the-united-nations-lgbti-core-group-holding-meeting-d30a4ab50ab0>

Forrás: Dumbarton Oaks 1944, <http://www.un.org/en/sections/history-united-nations-charter/1944-1945-dumbarton-oaks-and-yalta/index.html>

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az
Európai Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE